

УДК 351.778:332.832.3

<https://doi.org/10.62664/cpa.2024.01.10>

Іван ЛОПУШИНСЬКИЙ,

завідувач кафедри публічного управління та адміністрування,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
доктор наук з державного управління, професор,
заслужений працівник освіти України
ORCID <http://orcid.org/0000-0002-7460-7476>

Марія БАРАН,

доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
кандидат наук з державного управління, доцент
ORCID <http://orcid.org/0000-0001-6070-9378>

Богдан ГРЕЧАНИК,

доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
кандидат економічних наук, доцент
ORCID <http://orcid.org/0000-0002-0591-1001>

(© ЛОПУШИНСЬКИЙ І., БАРАН М., ГРЕЧАНИК Б., 2024)

ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТЛОМ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ (НА ПРИКЛАДІ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

У статті висвітлюються проблеми формування та реалізації державної політики щодо забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб (ВПО), починаючи від 20 лютого 2014 року, й особливо в роки повномасштабної російсько-української війни; проаналізовано законодавче та нормативно-правове забезпечення формування фондів житла для

тимчасового проживання ВПО й порядку надання в тимчасове користування житлових приміщень з фондів житла для тимчасового проживання ВПО; доведено, що в Україні законодавчо належним чином визначено повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення житлом ВПО, порядки та умови реалізації такого права; показано, що нині в національному нормативно-правовому полі існує декілька форм та інструментів забезпечення права на житло ВПО з урахуванням як їхніх потреб (як то надання тимчасового чи постійного житла), становища (соціальне житло з урахуванням черговості його отримання), можливостей тощо; водночас зазначається, що органи публічного управління наразі повною мірою не забезпечують потреби ВПО в житлі, почасти зволікають з виділенням земельних ділянок під житло для ВПО, невиправдано затягують його будівництво, ремонт та введення в експлуатацію; наголошується, що подекуди має місце супротив місцевого населення будівництву житла для компактного проживання ВПО, що, на їхню думку, сприятиме екстраполяції «руського міра» на західні терени України; зроблено висновок про те, що Українська держава має зробити все можливе для якнайскорішого забезпечення всіх ВПО житлом, насамперед тих, хто брав участь у бойових діях, з тим, щоб сприяти соціалізації, включенню ВПО до складу територіальних громад (тимчасово чи постійно) та, у разі потреби, їхнього працевлаштування, насамперед, на релокованих підприємствах, надання місць їхнім дітям у школах та дитячих садках, соціального захисту осіб похилого віку, тим самим полегшивши їхню участь, спричинену російсько-українською війною.

Ключові слова: внутрішньо переміщені особи (ВПО), державна житлова політика щодо ВПО, Міжнародна організація з міграції (МОМ), органи державної влади, органи місцевого самоврядування, територіальні

громади, забезпечення житлом ВПО, житлові фонди, тимчасове проживання ВПО.

Ivan LOPUSHYNSKYI,

Head of the Department of Public Management and Administration,

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

Doctor of Science in Public Administration, Professor,

Honored Worker of Education of Ukraine

ORCID <http://orcid.org/0000-0002-7460-7476>

Mariia BARAN,

Associate Professor of the Department of Public Management and

Administration,

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

Candidate of sciences in Public Administration, Associate Professor

ORCID <http://orcid.org/0000-0001-6070-9378>

Bohdan GRECHANYK

Associate Professor of the Department of Public Management and

Administration,

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

Candidate of economic sciences, Associate Professor

ORCID <http://orcid.org/0000-0002-0591-1001>

(© LOPUSHYNSKYI I., BARAN M., GRECHANYK B., 2024)

FORMULATION AND IMPLEMENTATION OF THE STATE POLICY ON PROVIDING HOUSING FOR INTERNALLY DISPLACED PERSONS (ON THE EXAMPLE OF IVAN-FRANKIV REGION)

The article highlights the problems of the formation and implementation of state policy regarding the provision of housing for internally displaced persons (IDPs), especially during the years of the full-scale Russian-Ukrainian

war, starting from February 20, 2014; the legislative and regulatory support for the formation of housing funds for the temporary residence of IDPs and the procedure for providing temporary use of residential premises from the housing funds for the temporary residence of IDPs were analyzed; it has been proven that in Ukraine, the powers of state authorities and local self-government bodies regarding the provision of housing for IDPs, the procedures and conditions for the exercise of such a right are properly defined by law; it is shown that currently in the national regulatory and legal field there are several forms and tools for ensuring the right to housing of IDPs, taking into account their needs (such as the provision of temporary or permanent housing), their situation (social housing taking into account the order of its receipt), opportunities, etc.; at the same time, it is noted that public administration bodies currently do not fully meet the housing needs of IDPs, sometimes delay the allocation of land plots for housing for IDPs, unnecessarily delay its construction and commissioning; it is emphasized that in some places there is opposition from the local population against the construction of housing for compact living of IDPs, which, in their opinion, will contribute to the extrapolation of the «Russian peace» to the western territories of Ukraine; it was concluded that the Ukrainian state should do everything possible to provide IDPs with housing as soon as possible in order to promote the inclusion of IDPs in territorial communities (temporarily or permanently) and, if necessary, their employment, primarily at relocated enterprises, providing places for their children in schools and kindergartens, social protection of the elderly, thereby facilitating their participation caused by the Russian-Ukrainian war.

Keywords: internally displaced persons (IDPs), state housing policy for IDPs, International Organization for Migration (IOM), state authorities, local self-government bodies, territorial communities, providing housing for IDPs, housing funds, temporary accommodation for IDPs.

Постановка проблеми. Як зазначає очільниця Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України (Мінреінтеграції) Ірина Верещук, «забезпечення внутрішніх переселенців житлом – одне із ключових завдань уряду на багато років вперед. Ідеться про українські родини, що втратили домівки. Це великий виклик» [1]. В Україні, на додаток до зведеного раніше, 2024 року планують будувати нове житло для внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Планується, що цього року за кошти європейських партнерів збудують дві тисячі квартир. Житло громадянам надаватиметься в межах доступної довгострокової оренди. З цією метою представники Міжнародної організації з міграції (МОМ), обласних військових адміністрацій і територіальних громад підписали меморандуми про співпрацю щодо будівництва житла для громадян, які постраждали від війни. Проєкт з будівництва житла для ВПО фінансово забезпечує Федеральне міністерство економічного співробітництва та розвитку Німеччини (BMZ). Кошти надаватимуться через Кредитну установу для відбудови (KfW). Кошторисна вартість проєкту становить понад 72 мільйони євро. Будівництво житла відбуватиметься в Чернівецькій області (фінансування отримає Хотинська та Чернівецька міські ради); в Івано-Франківській області (фінансування нададуть Коломийській міській раді); у Київській області (фінансування нададуть Ірпінській міській раді та Гостомельській селищній військовій адміністрації); у Вінницькій області (фінансування для Агрономічної сільської ради, Ладижинської та Хмільницької міських рад); у Львівській області (фінансуванням забезпечать Старосамбірську, Дрогобицьку та Кам'янка-Бузьку міські ради). Передбачається, що дві тисячі квартир збудують для майже шести тисяч українців. Житлом забезпечать внутрішніх переселенців та вразливі категорії місцевого населення в межах доступної довгострокової оренди [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом до проблеми забезпечення житлом, особливо вразливих верств населення, у своїх наукових розвідках зверталися О. Більовський (розглядає будівництво доступного орендного житла як стратегічний напрям державної житлової політики України) [3], М. Воловар (вивчає традиційне каркасне будівництво на прикладі житла родини рабина із с. Коромля, Словаччина) [4], Ю. Гладьо (описує інститути спільного інвестування як форми інвестування в будівництво житла) [5], А. Запотоцький (розглядає концептуальні засади методики розслідування шахрайств, пов'язаних із залученням коштів громадян на будівництво житла) [6], Б. Лисенко (вивчає залучення інвестицій у будівництво соціального житла в малих містах України) [8], А. Савченко (досліджує «підводне каміння» істотних умов інвестиційних договорів на будівництво житла) [9], Ю. Сафонов та В. Євтєєва (розглядають механізми залучення та джерела фінансування інвестицій у будівництво житла в Україні) [10], Т. Сердюк, С. Франішина, В. Сердюк, Д. Рудченко (вивчають вплив енерго-екологічних складників на будівництво житла і виробництво стінових будівельних матеріалів) [11], А. Смітюх (описує засоби інвестування в будівництво житла та реєстрація прав інвесторів на об'єкти інвестування; вивчає незаконність використання дисконтних облігацій для інвестування у будівництво житла) [12-13], В. Титок (описує будівництво доступного житла з використанням місцевих будівельних матеріалів) [14], З. Щепановський (досліджує адміністративно-правовий зміст поняття «будівництво житла» [15] та описує систему органів державного нагляду (контролю) за будівництвом житла в Україні) [16] та ін. Водночас, у цих та інших наукових розвідках, написаних упродовж 2009-2022 років, по суті не розглядаються питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які як явище виникли ще десять років тому – 2014 року.

Мета статті. Саме тому метою нашої статті й стало висвітлення державної політики щодо забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, насамперед учасників бойових дій, починаючи з 20 лютого 2014 року та особливо в умовах повномасштабної російсько-української війни, що триває з 24 лютого 2022 року до цього часу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як відомо, Українська держава від самого початку свого незалежного існування надавала першочергового значення проблемі забезпечення житлом своїх громадян. Так, Верховна Рада України ще своєю постановою від 30 червня 1995 року № 254/95-ВР схвалила Концепцію державної житлової політики, у якій метою державної житлової політики було визначено створення умов для реалізації права громадян на житло, розширення житлового будівництва, поліпшення утримання та схоронності житлового фонду. Спорудження, реконструкція та утримання житла визначалося одним із пріоритетних напрямків соціально-економічного розвитку України, важливим чинником зниження соціальної напруженості в суспільстві [17].

Державна житлова політика – це діяльність держави, спрямована на створення умов, за яких громадяни можуть побудувати житло, придбати його у власність, отримати житло в оренду, а ті, що потребують соціального захисту, отримати державну допомогу відповідно до закону. Водночас, лише через вісім років, 24 жовтня 2013 року, у Верховній Раді України було зареєстровано проєкт Закону України за № 3498 «Про основні засади державної житлової політики», який упродовж десяти років так і не було ухвалено.

Лише через десять років (03 квітня 2024 року) на офіційному сайті Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури було оприлюднено для громадського обговорення проєкт Закону України «Про основні засади житлової політики» (уже без ключового слова «державної» – *авт.*) [18]. Відповідно до проєкту «житлова політика – це

система взаємопов'язаних послідовних дій держави, спрямованих на створення та забезпечення умов, за яких особи можуть реалізувати своє право на житло шляхом будівництва житла, придбання його у власність або отримання у користування» [18].

20 лютого 2014 року розпочалася російсько-українська війна, що спричинила проблеми не лише забезпечення житлом пересічних українців, а й ВПО із Автономної Республіки Крим, Донецької та Луганської областей. Таких нараховувалося понад півтора мільйона осіб. Після 24 лютого 2022 року в результаті повномасштабного вторгнення на суверенну територію України російського війська до наявних ВПО додалося ще 4,9 мільйона осіб, досягнувши загальної кількості 6,5 мільйона осіб. У цьому зв'язку перед державою постала низка невідкладних завдань, насамперед щодо забезпечення ВПО житлом, роботою, соціальним захистом певних категорій українців, насамперед дітей та осіб похилого віку.

Закон України від 20 жовтня 2014 року № 1706-VII «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» передбачає «надання в тимчасове користування внутрішньо переміщеним особам житлового приміщення або соціального житла, придатного для проживання, за умови оплати зазначеними особами відповідно до законодавства вартості житлово-комунальних послуг [19].

Органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень формують фонди житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб, у тому числі шляхом викупу (придбання), оренди, будівництва нового житла, реконструкції будинків і гуртожитків, переведення нежилих приміщень у жилі, передачі житла в комунальну або державну власність, капітального ремонту об'єктів житлового фонду; інформують місцеві державні адміністрації про можливі місця і умови для тимчасового проживання/перебування внутрішньо переміщених осіб, про стан інфраструктури, довкілля у таких місцях; надають у тимчасове

безоплатне користування внутрішньо переміщеним особам з комунальної власності житлові приміщення, придатні для проживання (за умови оплати особою відповідно до законодавства вартості комунальних послуг) [19].

Зважаючи на те, що впродовж кількох років після початку російсько-української війни 20 лютого 2014 року, Українській державі не вдалося деокупувати території Автономної Республіки Крим, частини Донецької та Луганської областей і забезпечити повернення населення до своїх домівок, було ухвалено рішення сприяти забезпеченню житлом ВПО на підконтрольній Україні території.

18 квітня 2018 року виходить постанова Кабінету Міністрів України за № 280 «Питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України», якою затверджується Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для ВПО, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України та Порядок виплати грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для ВПО, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України [20].

Постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2019 року № 582 «Про затвердження Порядку формування фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб і Порядку надання в тимчасове користування житлових приміщень з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб» [21] було внесено зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 31 березня 2004 р. № 422 «Про порядок формування фондів житла для тимчасового проживання». Уряд доповнив його (Порядок) пунктом 8 такого змісту: «Формування фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб здійснюється відповідно до цього Порядку, за винятком

особливостей, визначених Порядком формування фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2019 р. № 582» [21].

З метою прискорення надання житла ВПО та збільшення його кількості Кабінетом Міністрів України було ухвалено постанову від 28 квітня 2021 року № 451 «Питання надання пільгових іпотечних кредитів внутрішньо переміщеним особам за рахунок коштів гранту, наданих Кредитною установою для відбудови (KfW)» [22]. Пільговий іпотечний кредит – це грантові кошти, що надаються відповідно до Порядку надання пільгових іпотечних кредитів внутрішньо переміщеним особам за рахунок коштів гранту, наданих Кредитною установою для відбудови (KfW) переможцю за цільовим призначенням на придбання житла в розмірі та на умовах, установлених кредитним договором, забезпеченням виконання зобов’язань за яким є іпотека нерухомого майна, і що підлягають поверненню в порядку і строки, визначені зазначеним договором. Об’єктом кредитування є квартира в багатоквартирному житловому будинку або одноквартирний житловий будинок за умови, що такий багатоквартирний або одноквартирний житловий будинок прийнято в експлуатацію не більше ніж 50 років тому чи реконструйовано не більше ніж 35 років тому. Слід зазначити, що кредит надається на строк до 30 років, але не більше ніж до досягнення позичальником на дату повного виконання зобов’язань за кредитним договором віку 65 років (включно) [22].

У травні 2022 року набув чинності новий Порядок формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання, обліку та надання такого житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2022 р. № 495 [23]. Запропонований ним механізм покликаний вирішити одне із найбільш актуальних на сьогодні питань –

питання забезпечення внутрішньо переміщених осіб житлом, принаймні на певний проміжок часу. Тимчасове житло надається ВПО з фонду житла, призначеного для тимчасового проживання ВПО, що формується сільськими, селищними, міськими радами або уповноваженими ними органами, зокрема, шляхом будівництва або придбання житла [23].

Постановою Кабінету Міністрів України від 24 березня 2023 р. № 263 «Деякі питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» [24] з метою забезпечення житлом в умовах воєнного стану внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, за бюджетною програмою 1511050 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам було передбачено виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для ВПО, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь у бойових діях [24].

Як видно, належне нормативно-правове підґрунтя щодо забезпечення житлом ВПО, насамперед тих, хто брав безпосередню участь у захисті незалежності та територіальної цілісності України, сприяло пришвидшенню діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо реалізації державних житлових гарантій для ВПО.

Далі розглянемо реалізацію державної житлової політики щодо ВПО на прикладі Івано-Франківської області. Аналіз медійних публікацій, комунікація із ВПО під час волонтерської діяльності, аналіз поточних архівів департаменту соціальної політики Івано-Франківської обласної державної адміністрації дозволяє стверджувати, що робота відносно реалізації державної житлової політики щодо ВПО проводиться. Однак, за різними оцінками, можна зробити більш песимістичні висновки, ніж за результатами аналізу звітних матеріалів департаменту соціальної політики Івано-Франківської обласної державної адміністрації. Так, для прикладу,

В. Войтик у публікації «Житло для ВПО: обіцянки та реальність Прикарпаття» стверджує, що тільки 1,33% ВПО живуть у місцях тимчасового поселення – це в основному гуртожитки та комунальні заклади освіти, а це 2000 осіб. Не тішить, що тільки 6 із 21 прихистку, які перевірили працівники Офісу омбудсмена, перебували в належному стані [25]. За результатами публікації, що створена в межах участі у мережі «Вікно Відновлення», яка підтримується урядом Великої Британії [27] можна стверджувати, що на Прикарпатті є ВПО, які проживають в місцях тимчасового перебування; на рівні територіальних громад, регіональної влади ведуться заходи, які із забезпечення ВПО житлом; окремі із ініціатив представників влади нашоухуються на супротив жителів/критику урбаністів тощо (у цьому зв'язку слід більш детально зрозуміти підстави критики/супротиву – що може стати предметом дальших досліджень); переважна більшість реалізованих проєктів / проєктів, які перебувають на стадії реалізації, здійснюються за донорські кошти через проєкти/програми МТД; в області, особливо навколо Івано-Франківської територіальної громади, важко виділити землю під забудову, навіть при наявності фінансування будівництва.

Своєрідним підтвердженням того, що означена проблема має системний характер, можна вважати допис народного депутат України Сергія Козиря на сторінці Facebook, який він зробив під час роботи парламентсько-муніципального форуму «Житло для внутрішньо переміщених осіб», ініційований Тимчасовою спеціальною комісією з питань захисту прав ВПО, за підтримки Програми USAID «Рада: наступне покоління» «На сьогодні в Україні відсутня державна політика поводження з ВПО. Є окремі законодавчі ініціативи, програми, але це все більш схоже не гасіння полум'я, ніж на глибоку стратегію, яка передбачає повноцінне задоволення всіх потреб внутрішньо переміщених осіб» [7].

Слід зауважити, що в роботі означеного форуму, який проходив 15-17 травня 2024 р., брали участь заступниця керівника Офісу Президента України, народні депутати України, представники Міністерств, ФДМУ, Норвезької Ради у справах біженців в Україні, Європейської економічної комісії ООН, Офісу Ради Європи в Україні, обласних, міських рад, рад ВПО та благодійних фондів [7].

Попри те, аналіз низки публікацій та локальних нормативно-правових актів дозволяє констатувати й досягнення в області щодо забезпечення житлом ВПО.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 18.04.2018 № 280 «Питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» (зі змінами), на Прикарпатті отримали грошову компенсацію внутрішньо переміщені особи з числа учасників бойових дій, особи з інвалідністю III групи: за 2018 рік – 1 квартира (604,010 тис. грн.); за 2019 рік – 2 квартири (1053,334 тис. грн.); за 2020 рік – 1 квартира (879,824 тис. грн.); за 2021 рік – 1 квартира (1636,578 тис. грн.); за 2022 рік не було субвенції; за 2023 – 65 квартир (137165, 600 тис. грн.) – 70 квартир на загальну суму 141339,346 тис. грн. [27]. Тут, підсумовуючи зазначимо, що фінансова підтримка держави в реалізації державної політики щодо забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб є надважливою.

Станом на 01.05.2024 2091 ВПО подала заяву щодо тимчасового житла в Івано-Франківській області.

Територіальними громадами Івано-Франківської області запропоновано 21 приміщення комунальної форми власності, що можуть бути переведені в житловий фонд соціального призначення (за умови проведення ремонтних робіт). За даними Департаменту соціальної політики Івано-Франківської ОДА опрацьовано (документально, без виїзду на місце) перелік об'єктів державної форми власності, наданий Фондом

державного майна України, з метою передачі їх у власність територіальним громадам для розширення фондів житла, призначених для тимчасового проживання ВПО. В області виявлено 2 службові квартири, у яких ніхто не проживає, що обліковуються на балансах суб'єктів господарювання та перебувають у сфері управління Міністерства енергетики України, які за інформацією територіальних громад можуть бути прийняті ними в комунальну власність (після проведення ремонтних робіт). Також один гуртожиток ДНЗ «Коршівський професійний аграрний ліцей» може бути передано в комунальну власність громади (після проведення ремонтних робіт). Знову ж таки, на проведення ремонтних робіт потрібне додаткове фінансування з державного бюджету чи інших джерел, не заборонених законодавством України.

В області створена та розвивається комунікація органів місцевого самоврядування з міжнародними благодійними організаціями, що спрямована на створення та поліпшення стану фонду житла для тимчасового проживання ВПО.

Тісно співпрацюючи з міжнародними благодійними організаціями, в області розпочато роботу з формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання ВПО, а саме:

16.02.2024 – підписано меморандум між МОМ, Мінреінтеграції, Івано-Франківською обласною державною (військовою) адміністрацією та Коломийською міською радою щодо будівництва на вул. Осипа Маковця, 12 в м. Коломия 9-ти поверхового будинку на 200 квартир для ВПО. Очікується подання заявки на отримання містобудівних умов та обмежень щодо забудови [28];

Чеською гуманітарною організацією «Людина в біді» реалізовується проєкт щодо реконструкції приміщення в с. Пійло по вул. Грушевського, 85, Калуської територіальної громади під 4-ох квартирне житло для ВПО. На цей час стан готовності 75%, згідно з графіком було

заплановано завершення наприкінці травня 2024 року [29]; рішенням Івано-Франківської міської ради від 06.02.2024 № 13-40 затверджено договір про грант EU03-2022-225 між Північною екологічною фінансовою корпорацією (НЕФКО) та Івано-Франківською міською радою, основними умовами якого є залучення гранту в розмірі 9500,0 тис. євро для реалізації проєкту: «Нове будівництво житлових будинків з вбудованими нежитловими приміщеннями для ВПО у місті Івано-Франківську». Будинки планують звести на вул. Ребета, 10 на ділянці 1,2 гектару [30]; міжнародною благодійною організацією NEEKA «Регіон Карпат» заплановано реконструювати приміщення за адресою: вул. Садова, 5, с. П'ядики, Коломийський район для створення 4-ох квартир соціального призначення для ВПО. Станом на 01.06.2024 триває робота з документацією.

Івано-Франківською обласною військовою адміністрацією видано розпорядження від 21.03.2024 № 125 «Про внесення змін до розпорядження Івано-Франківської обласної військової адміністрації від 31.10.2023 № 432» відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 01.09.2023 № 930 «Деякі питання функціонування місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб». Зазначеним документом затверджено 59 місць тимчасового проживання (далі – МТП), а саме: 37 закладів – комунальна власність; 7 закладів – державна власність; 15 закладів – приватна власність.

Дані МТП розміщено в таких районах: у Верховинському – 3 заклади; у Івано-Франківському – 25 закладів; у Калуському – 8 закладів; у Коломийському – 12 закладів; у Косівському – 4 заклади; у Надвірнянському – 7 закладів [31].

Ще одним із інструментів забезпечення ВПО житлом може бути заселення у житлові будинки, що відчужені в комунальну власність громад. Тут можна ініціювати зміни в регіональну цільову програму

підтримки індивідуального житлового будівництва на селі та поліпшення житлово-побутових умов сільського населення «Власний дім» на 2021-2025 роки, метою якої є підвищення рівня надання громадянам пільгових довгострокових кредитів для будівництва житла, створення додаткових умов для забезпечення житлом сільських жителів, які потребують поліпшення житлових умов [32].

Висновки. Отже, на сьогодні в національному нормативно-правовому полі існує кілька форм та інструментів забезпечення права на житло внутрішньо переміщених осіб з урахуванням як їхніх потреб (як то надання тимчасового чи постійного житла), становища (соціальне житло з урахуванням черговості його отримання), можливостей тощо. Останнім часом на рівні законів та підзаконних нормативно-правових актів державою визначено повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування, порядки та умови реалізації такого права.

Важливим, на наш погляд, є потреба сформувати реєстр об'єктів (житлових будинків) територіальних громад, які відчужені на користь громади, затвердити, у разі потреби, цільові програми їх капітального ремонту, з метою передачі в довгострокове користування ВПО.

Водночас, не все задумане наразі вдалося реалізувати як на державному, так і на регіональному та місцевому рівнях. Насамперед потребує першочергової уваги проблема залучення спонсорських коштів, першочергово – коштів міжнародних донорів, для будівництва та переобладнання житла для ВПО, безперешкодного виділення під таке будівництво земельних ділянок та створення сприятливого клімату щодо інтеграції ВПО в місцях їхнього тимчасового перебування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України : офіційний сайт. URL: <https://minre.gov.ua>.

2. Законодавче забезпечення житлових прав внутрішньо переміщених осіб та практичні інструменти їх реалізації в Україні. Проект USAID «Підвищення ефективності роботи і підзвітності органів місцевого самоврядування» («ГОВЕРЛА») URL: https://architecture.te.gov.ua/media/uploads/%D0%B6%D0%B8%D1%82%D0%BB%D0%BE_%D0%B2%D0%BF%D0%BE.pdf.

3. Більовський О. А. Будівництво доступного орендного житла як стратегічний напрям державної житлової політики України. *Стратегічні пріоритети*. 2014. № 2. С. 67–72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2014_2_12.

4. Воловар М. Традиційне каркасне будівництво на прикладі житла родини рабина із с. Коромля, Словаччина. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Історія*. 2021. Вип. 1. С. 238–249. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuust_2021_1_28.

5. Гладь Ю.О Інститути спільного інвестування як форма інвестування в будівництво житла. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2020. Вип. 70. С. 151–159. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_yu_2020_70_16.

6. Запотоцький А. П. Концептуальні засади методики розслідування шахрайств, пов'язаних із залученням коштів громадян на будівництво житла. *Право та державне управління*. 2017. № 3. С. 129–135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ptdu_2017_3_21.

7. Козир Сергій. На сьогодні в Україні відсутня державна політика поводження з ВПО. URL: <https://www.facebook.com/100022030861612/posts/1659781471432866/?mibextid=rS40aB7S9Ucbxw6v>.

8. Лисенко Б. В. Залучення інвестицій у будівництво соціального житла в малих містах України. *Економіка та держава*. 2009. № 8. С. 68–70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2009_8_23.

9. Савченко А. С. «Підводне каміння» істотних умов інвестиційних договорів на будівництво житла. *Вісник Академії адвокатури України*. 2016. Т. 13, № 1. С. 10–16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaau_2016_13_1_3.
10. Сафонов Ю. М., Євтєєва В. Г. Про механізми залучення та джерела фінансування інвестицій у будівництво житла в Україні. *Інвестиції : практика та досвід*. 2013. № 16. С. 18–21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2013_16_6
11. Вплив енерго-екологічних складових на будівництво житла і виробництво стінових будівельних матеріалів / Т. В. Сердюк, С. Ю. Франішина, В. Р. Сердюк, Д. Г. Рудченко. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2021. № 3. С. 7–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vvpi_2021_3_3.
12. Смітюх А. В. Засоби інвестування у будівництво житла та реєстрація прав інвесторів на об'єкти інвестування. *Ринкова економіка : сучасна теорія і практика управління*. 2014. Т. 1. Вип. 2. С. 168–174. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rectpu_2014_1_2_23.
13. Смітюх А. В. Про незаконність використання дисконтних облігацій для інвестування у будівництво житла. *Правова держава*. 2009. № 11. С. 44–49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prav_2009_11_11.
14. Титок В. В. Будівництво доступного житла з використанням місцевих будівельних матеріалів. *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин*. 2020. Вип. 45. С. 154–165. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/shpebfrv_2020_45_17.
15. Щепановський З. В. Адміністративно-правовий зміст поняття «будівництво житла». *Форум права*. 2011. № 1. С. 1144–1150. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.

16. Щепановський З. В. Система органів державного нагляду (контролю) за будівництвом житла в Україні. *Право і Безпека*. 2010. № 3. С. 77–83. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2010_3_19.

17. Концепція державної житлової політики : постанова Верховної Ради України від 30 червня 1995 року № 254/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/95-%D0%B2%D1%80#Text>.

18. Про основні засади житлової політики : проект Закону України. Офіційний сайт Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України. URL: <https://mtu.gov.ua/news/35482.html>.

19. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20 жовтня 2014 року № 1706-VII (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#n172>.

20. Питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України : постанова Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2018 року № 280. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280-2018-%D0%BF#Text>.

21. Про затвердження Порядку формування фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб і Порядку надання в тимчасове користування житлових приміщень з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб : постанова Кабінету Міністрів України від 26 червня 2019 р. № 582 (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/582-2019-%D0%BF#Text>.

22. Питання надання пільгових іпотечних кредитів внутрішньо переміщеним особам за рахунок коштів гранту, наданих Кредитною установою для відбудови (KfW) : постанова Кабінету Міністрів України від 28 квітня 2021 року № 451 (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/451-2021-%D0%BF#Text>.

23. Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб : постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2022 р. № 495 (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/495-2022-%D0%BF#n10>.

24. Деякі питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України : постанова Кабінету Міністрів України від 24 березня 2023 р. № 263 (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/263-2023-%D0%BF#Text>.

25. Войтик В. Житло для ВПО : обіцянки та реальність Прикарпаття. *GALKA.IF.UA* : Агенція новин URL: <http://surl.li/tphma>.

26. Вікно Відновлення (UA Recovery Window MediaNetwork) : офіційний сайт. URL: <https://recovery.win/pro-nas>.

27. Нормативно-правова база, якою керується у роботі департамент соціальної політики облдержадміністрації. URL: <https://www.if.gov.ua/struktura/departament-socialnoyi-politiki/normativnopravova-baza-dsp>.

28. Ткач Д. У Кабміні підписали меморандум про будівництво 200 соціальних квартир у Коломії. *Галицький кориспондент* : інтернет-видання. URL: <https://gk-press.if.ua/u-kabmini-pidpysaly-memorandum-probudivnytstvo-200-sotsialnyh-kvartyr-u-kolomyyi/>.

29. Маджумдар О. Великий проект. На Івано-Франківщині побудують квартири для переселенців. *РБК-Україна*. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/velikiy-proekt-ivano-frankivshchini-pobuduyut-1705070502.html>.

30. Про затвердження договору про грант EU03-2022-225 від 11 січня 2024 року між Північною екологічною фінансовою корпорацією (НЕФКО) та Івано-Франківською міською радою : рішення сесії Івано-Франківської

міської ради від 06.02.2024 № 13-40. URL:
<http://www.namvk.if.ua/dt/964349/>.

31. Про внесення змін до розпорядження Івано-Франківської обласної військової адміністрації від 31.10.2023 № 432 «Про затвердження переліку місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб Івано-Франківської області» : розпорядження Івано-Франківської обласної військової адміністрації від 21 березня 2024 р. № 125. URL: <https://www.if.gov.ua/npas/pro-vnesennia-zmin-do-rozporiadzhennia-ivano-frankivskoi-oblasnoi-viiskovoi-administratsii-vid-31102023-432>.

32. Про регіональну цільову програму підтримки індивідуального житлового будівництва на селі та поліпшення житлово-побутових умов сільського населення «Власний дім» на 2021–2025 роки : рішення Івано-Франківської обласної ради від 23.12.2020. № 36-2/2020. URL: <https://orada.if.ua/decision/36-2-2020/>.

REFERENCES

1. Ministerstvo z pytan` reintehratsii tymchasovo okupovanykh terytorii Ukrainy – *Ministry of reintegration of the temporarily occupied territories of Ukraine* : ofitsiinyi sait. URL: <https://minre.gov.ua>. [in Ukrainian]

2. Zakonodavche zabezpechennia zhytlovykh prav vnutrishno peremishchenykh osib ta praktychni instrumenty yikh realizatsii v Ukraini – *Legislative support of housing rights of internally displaced persons and practical tools for their implementation in Ukraine*. Proiekt USAID «Pidvyshchennia efektyvnosti roboty i pidzvitnosti orhaniv mistsevoho samovriaduvannia» («HOVERLA»). URL: https://architecture.te.gov.ua/media/uploads/%D0%B6%D0%B8%D1%82%D0%BB%D0%BE_%D0%B2%D0%BF%D0%BE.pdf. [in Ukrainian]

3. Bilovs`kyi, O. A. (2014). Budivnytstvo dostupnoho orendnoho zhytla yak stratehichniy napriam derzhavnoi zhytlovoi polityky Ukrainy – *Building*

affordable rental housing as a strategic direction of the state housing policy of Ukraine. Stratehichni priorityty – Strategic priorities. 2, 67–72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2014_2_12. [in Ukrainian]

4. Volovar, M. (2021). Tradytsiine karkasne budivnytstvo na prykladi zhytla rodyny rabyna iz s. Koromlia, Slovachchyna – *Traditional frame building on the example of a rabbi's family home in Koromlya, Slovakia*. Naukovyi visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Serii : Istorii – *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series : History.* 1, 238–249. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuist_2021_1_28. [in Ukrainian]

5. Hlado, Yu. O. (2020). Instytuty spil'noho investuvannia yak forma investuvannia v budivnytstvo zhytla – *Co-investment institutions as a form of investment in housing construction*. Visnyk Lvivs'koho universytetu. Serii yurydychna – *Bulletin of Lviv University. Series of law.* 70, 151–159. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_yu_2020_70_16. [in Ukrainian]

6. Zapotots'kyi, A. P. (2017). Kontseptual'ni zasady metodyky rozsliduvannia shakhraistv, poviazanykh iz zaluchenniam koshtiv hromadian na budivnytstvo zhytla – *Conceptual principles of the methodology for investigating frauds related to the attraction of citizens' funds for housing construction*. Pravo ta derzhavne upravlinnia – *Law and public administration.* 3, 129–135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ptdu_2017_3_21. [in Ukrainian]

7. Kozyr, S. Na sohodni v Ukraini vidsutnia derzhavna polityka povodzhennia z VPO – *Today there is no state policy on IDPs in Ukraine*. URL: <https://www.facebook.com/100022030861612/posts/1659781471432866/?mibextid=rS40aB7S9Ucbxw6v>. [in Ukrainian]

8. Lysenko, B. V. (2009). Zaluchennia investytsii u budivnytstvo sotsial'noho zhytla v malykh mistakh Ukrainy – *Attracting investment in the construction of social housing in small towns of Ukraine*. Ekonomika ta derzhava – *Economy and the state.* 8, 68–70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2009_8_23. [in Ukrainian]

9. Savchenko, A. S. (2016). Pidvodne kaminnia istotnykh umov investytsiinykh dohovoriv na budivnytstvo zhytla – *Pitfalls of the essential terms of investment agreements for housing construction*. Visnyk Akademii advokatury Ukrainy – *Bulletin of the Academy of Advocacy of Ukraine*. T. 13, № 1, 10–16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaaau_2016_13_1_3. [in Ukrainian]

10. Safonov, Yu. M., Yevtieieva, V. H. (2013). Pro mekhanizmy zaluchennia ta dzherela finansuvannia investytsii u budivnytstvo zhytla v Ukraini – *About the mechanisms of attracting and sources of financing investments in housing construction in Ukraine*. Investytsii : praktyka ta dosvid – *Investments : practice and experience*. 16, 18–21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2013_16_6. [in Ukrainian]

11. Vplyv enerho-ekolohichnykh skladovykh na budivnytstvo zhytla i vyrobnytstvo stinovykh budivelnnykh materialiv (2021) – *The impact of energy and environmental components on housing construction and production of wall construction materials* / T. V. Serdiuk, S. Yu. Franishyna, V. R. Serdiuk, D. H. Rudchenko. Visnyk Vinnyts`koho politekhnichnoho instytutu – *Bulletin of Vinnytsia Polytechnic Institute*. 3, 7–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vvpi_2021_3_3. [in Ukrainian]

12. Smitiukh, A. V. (2014). Zasoby investuvannia u budivnytstvo zhytla ta reiestratsiia prav investoriv na obiekty investuvannia – *Tools for investing in housing construction and registration of investors' rights to investment objects*. Rynkova ekonomika : suchasna teoriia i praktyka upravlinnia – *Market economy : modern theory and practice of management*. T. 1. Vyp. 2, 168–174. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rectpu_2014_1_2_23. [in Ukrainian]

13. Smitiukh, A. V. (2009). Pro nezakonnist` vykorystannia dyskontnykh oblihotsii dlia investuvannia u budivnytstvo zhytla – *On the illegality of using discount bonds to invest in housing construction*. Pravova derzhava – *Legal state*. 11, 44–49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prav_2009_11_11. [in Ukrainian]

14. Tytok, V. V. (2020). Budivnytstvo dostupnoho zhytla z vykorystanniam mistsevykh budivel'nykh materialiv – *Construction of affordable housing using local building materials*. Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn – *Ways to improve the efficiency of construction in the context of market relations*. 45, 154–165. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/shpebfrv_2020_45_17. [in Ukrainian]
15. Shchepanovs`kyi, Z. V. (2011). Administratyvno-pravovyi zmist poniattia «budivnytstvo zhytla» – *Administrative and legal content of the concept of «housing construction»*. Forum prava – *Forum of Law*. 1, 1144–1150. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index. [in Ukrainian]
16. Shchepanovs`kyi, Z. V. (2010). Systema orhaniv derzhavnoho nahliadu (kontroliu) za budivnytstvom zhytla v Ukraini – *The system of state supervision (control) over housing construction in Ukraine*. Pravo i Bezpeka – *Law and Security*. 3, 77–83. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2010_3_19. [in Ukrainian]
17. Kontseptsii derzhavnoi zhytlovoi polityky – *The Concept of state housing policy* : postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 30 chervnia 1995 roku № 254/95-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/95-%D0%B2%D1%80#Text>. [in Ukrainian]
18. Pro osnovni zasady zhytlovoi polityky – *On the basic principles of housing policy* : proiekt Zakonu Ukrainy. Ofitsiinyi sait Ministerstva rozvytku hromad, terytorii ta infrastruktury Ukrainy. URL: <https://mtu.gov.ua/news/35482.html>. [in Ukrainian]
19. Pro zabezpechennia prav i svobod vnutrishno peremishchenykh osib – *On ensuring the rights and freedoms of internally displaced persons* : Zakon Ukrainy vid 20 zhovtnia 2014 roku № 1706-VII (iz zminamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#n172>. [in Ukrainian]

20. Pytannia zabezpechennia zhytlom vnutrishno peremishchenykh osib, yaki zakhyshchaly nezalezhnist`, suverenitet ta terytorialnu tsilisnist` Ukrainy – *Housing for internally displaced persons who defended the independence, sovereignty and territorial integrity of Ukraine* : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18 kvitnia 2018 roku № 280. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280-2018-%D0%BF#Text>. [in Ukrainian]

21. Pro zatverdzhennia Poriadku formuvannia fondiv zhytla dlia tymchasovoho prozhyvannia vnutrishno peremishchenykh osib i Poriadku nadannia v tymchasove korystuvannia zhytlovykh prymishchen z fondiv zhytla dlia tymchasovoho prozhyvannia vnutrishno peremishchenykh osib – *On approval of the Procedure for formation of housing funds for temporary accommodation of internally displaced persons and the Procedure for provision of housing premises for temporary use from housing funds for temporary accommodation of internally displaced persons* : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 26 chervnia 2019 r. № 582 (iz zminamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/582-2019-%D0%BF#Text>. [in Ukrainian]

22. Pytannia nadannia pilhovykh ipotechnykh kredytiv vnutrishno peremishchenym osobam za rakhunok koshtiv hrantu, nadanykh Kredytnoi ustanovoi dlia vidbudovy (KfW)» – *The question of granting preferential mortgage loans to internally displaced persons at the expense of a grant provided by the KfW* : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 28 kvitnia 2021 roku № 451 (iz zminamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/451-2021-%D0%BF#Text>. [in Ukrainian]

23. Deiaki zakhody z formuvannia fondiv zhytla, pryznachenoho dlia tymchasovoho prozhyvannia vnutrishno peremishchenykh osib – *Some activities for the formation of housing funds intended for temporary residence of internally displaced persons* : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29 kvitnia 2022 r. № 495 (iz zminamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/495-2022-%D0%BF#n10>. [in Ukrainian]

24. Deiaki pytannia zabezpechennia zhytlom vnutrishno peremishchenykh osib, yaki zakhyshchaly nezalezhnist`, suverenitet ta terytorial`nu tsilisnist` Ukrainy – *Some questions of housing for internally displaced persons who defended the independence, sovereignty and territorial integrity of Ukraine* : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24 bereznia 2023 r. № 263 (iz zminamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/263-2023-%D0%BF#Text>. [in Ukrainian]

25. Voityk, V. Zhytlo dlia VPO : obitsianky ta realnist Prykarpattia – Housing for IDPs : promises and reality in Prykarpattia. GALKA.IF. UA : Ahentsiia novyn. URL: <http://surl.li/tphma>.

26. Vikno Vidnovlennia (UA Recovery Window MediaNetwork) : ofitsiinyi sait. URL: <https://recovery.win/pro-nas>. [in Ukrainian]

27. Normatyvno-pravova baza, yakoiu keruietsia u roboti departament sotsial`noi polityky obladerzhadministratsii – *The legislative and regulatory framework that guides the work of the Department of social policy of the oblast state administration*. URL: <https://www.if.gov.ua/struktura/departament-socialnoyi-politiki/normativno-pravova-baza-dsp>. [in Ukrainian]

28. Tkach, D. U Kabmini pidpysaly memorandum pro budivnytstvo 200 sotsial`nykh kvartyr u Kolomyi – *Cabinet of Ministers signs memorandum on construction of 200 social apartments in Kolomyia*. Halyts`kyi koryspondent : internet-vydannia. URL: <https://gk-press.if.ua/u-kabmini-pidpysaly-memorandum-pro-budivnytstvo-200-sotsialnyh-kvartyr-u-kolomyi/>. [in Ukrainian]

29. Madzhumdar, O. Velykyi proekt. Na Ivano-Frankivshchyni pobuduiut` kvartyry dlia pereselentsiv – *A big project. Apartments for IDPs will be built in Ivano-Frankivsk region*. RBK-Ukraina. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/velikiy-proekt-ivano-frankivshchini-pobuduyut-1705070502.html>. [in Ukrainian]

30. Pro zatverdzhennia dohovoru pro hrant EU03-2022-225 vid 11 sichnia 2024 roku mizh Pivnichnoiu ekolohichnoiu finansovoiu korporatsiieiu (NEFKO) ta Ivano-Frankivskoju mis`koiu radoiu – *On approval of the grant agreement EU03-2022-225 dated 11 January 2024 between the Nordic Environment Finance Corporation (NEFCO) and Ivano-Frankivsk City Council* : rishennia sesii Ivano-Frankivs`koi mis`koi rady vid 06.02.2024 № 13-40. URL: <http://www.namvk.if.ua/dt/964349/>. [in Ukrainian]

31. Pro vnesennia zmin do rozporiadzhennia Ivano-Frankivs`koi oblasnoi viis`kovoii administratsii vid 31.10.2023 № 432 «Pro zatverdzhennia pereliku mistiv tymchasovoho prozhyvannia vnutrishno peremishchenykh osib Ivano-Frankivs`koi oblasti» – *On amendments to the order of the Ivano-Frankivsk Regional Military Administration of 31.10.2023 № 432 «On approval of the list of places of temporary residence of internally displaced persons in Ivano-Frankivsk Region»* : rozporiadzhennia Ivano-Frankivs`koi oblasnoi viis`kovoii administratsii vid 21 bereznia 2024 r. № 125. URL: <https://www.if.gov.ua/npas/pro-vnesennia-zmin-do-rozporiadzhennia-ivano-frankivskoi-oblasnoi-viiskovoii-administratsii-vid-31102023-432>. [in Ukrainian]

32. Pro rehional`nu tsilovu prohramu pidtrymky indyvidual`noho zhytlovoho budivnytstva na seli ta polipshennia zhytlovo-pobutovykh umov sil's`koho naselennia «Vlasnyi dim» na 2021–2025 roky – *On the regional target programme for supporting individual housing construction in rural areas and improving the living conditions of the rural population «Own House» for 2021–2025* : rishennia Ivano-Frankivs`koi oblasnoi rady vid 23.12.2020. № 36-2/2020. URL: <https://orada.if.ua/decision/36-2-2020/>. [in Ukrainian]

(Одержано 2 травня 2024 року)